ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261, 2022-2.889, 2023-5.384, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-5, ISSUE-12

Homonymic relations of furniture names in English and Uzbek with other words

Ingliz va o'zbek tillaridagi mebel nomlarining boshqa so'zlar bilan omonimik munosabatlari

Омонимические связи названий мебели на английском и узбекском языках с другими словами.

Dildora Uroqova Ibragimovna
uroqovadildora26@gmail.com
Termiz shahar 13-umumiy o'rta ta'lim maktabi ingliz tili fani o'qituvchisi

Abstract: This article is devoted to the analysis of homonymous relations between furniture names and other words in English and Uzbek. Homonymy occupies an important place in the lexicological section of linguistics, studying words that have the same pronunciation and spelling, but completely different meanings. The article examines in detail the homonymous relations of furniture names (for example, English "table", "chair", Uzbek "stol", "kursi") with words from other semantic fields with examples. Through comparative analysis, similarities and differences between languages, as well as the influence of cultural and historical factors, are identified. The study discusses the types of homonyms (full homonyms, partial homonyms, homophones, homographs) and their manifestation in the furniture lexicon. The results can be used in linguistics, translation theory and lexicography. The article is based on literature on Uzbek and English linguistics, as well as scientific articles.

Keywords: Furniture names, homonymous relations, English, Uzbek, complete homonyms, homophones, homographs, polysemy, comparative analysis, lexicology, cultural influence.

Annotatsiya: Ushbu maqola ingliz va o'zbek tillaridagi mebel nomlari va boshqa so'zlar o'rtasidagi omonimik munosabatlarni tahlil qilishga bag'ishlangan. Omonimiya tilshunoslikning leksikologiya bo'limida muhim o'rin egallab, bir xil talaffuz va yozuvga ega, ammo mutlaqo turli ma'nolardagi so'zlarni o'rganadi. Maqolada mebel nomlari (masalan, inglizcha "table", "chair", o'zbekcha "stol", "kursi") boshqa semantik maydonlardagi so'zlar bilan omonimik aloqalari misollar bilan batafsil ko'rib chiqiladi. Qiyosiy tahlil orqali tillar orasidagi o'xshashlik va farqlar, shuningdek, madaniy va tarixiy omillar ta'siri aniqlanadi. Tadqiqotda omonimlarning turlari (to'liq omonimlar, qisman omonimlar, homofonlar, homograflar) va ularning mebel leksikasidagi namoyon bo'lishi muhokama qilinadi. Natijalar tilshunoslik, tarjima nazariyasi va lug'atshunoslikda qo'llanilishi mumkin. Maqola o'zbek va ingliz tilshunosligi bo'yicha adabiyotlarga, shuningdek, ilmiy maqolalarga asoslangan.

Kalit so’zlar: Mebel nomlari, omonimik munosabatlar, ingliz tili, o'zbek tili, to'liq omonimlar, homofonlar, homograflar, polisemiya, qiyosiy tahlil, leksikologiya, madaniy ta'sir.

Аннотация: Данная статья посвящена анализу омонимических отношений между названиями мебели и другими словами в английском и узбекском языках. Омонимия занимает важное место в лексикологическом разделе лингвистики, изучая слова, имеющие одинаковое произношение и написание, но совершенно разные значения. В статье подробно рассматриваются омонимические отношения названий мебели (например, английские «table», «chair», узбекские «stol», «kursi») со словами из других семантических полей на примерах. Путем сравнительного анализа выявляются сходства и различия между языками, а также

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261, 2022-2.889, 2023-5.384, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-5, ISSUE-12

влияние культурных и исторических факторов. В исследовании рассматриваются типы омонимов (полные омонимы, частичные омонимы, омофоны, омографы) и их проявление в мебельной лексике. Результаты могут быть использованы в лингвистике, теории перевода и лексикографии. Статья основана на литературе по узбекской и английской лингвистике, а также на научных статьях.

Ключевые слова: названия мебели, омонимичные отношения, английский язык, узбекский язык, полные омонимы, омофоны, омографы, полисемия, сравнительный анализ, лексикология, культурное влияние.

Kirish

Tilshunoslikda omonimiya leksik birliklarning bir xil shaklga ega bo'lib, ammo turli ma'nolarda qo'llanilishini o'rganuvchi muhim hodisa hisoblanadi. Mebel nomlari kabi tematik guruhlar orqali omonimik munosabatlarni tahlil qilish tillarning rivojlanish tarixini va madaniy o'zaro ta'sirlarini ochib beradi [1]. Ingliz va o'zbek tillari bu borada qiziqarli misollar beradi, chunki ingliz tilida mebel nomlari ko'pincha lotin va fransuzcha manbalardan, o'zbek tilida esa ruscha, arabcha va forscha qarzlar orqali shakllangan [2]. Masalan, inglizcha "table" so'zi mebel ma'nosida ishlatilsa-da, jadval yoki kechiktirish ma'nosida omonimik juftlik hosil qiladi [3]. O'zbek tilida "stol" so'zi ham mebel va dasturxon bilan bog'liq polisemik xususiyatlarga ega, ammo omonimik aloqalari kamroq [4].

Ushbu maqola mebel nomlarining boshqa so'zlar bilan omonimik munosabatlari haqida qiyosiy tahlilni maqsad qilgan. Tadqiqot ob'ekti sifatida ingliz tilidagi "furniture" semantik maydoni va o'zbek tilidagi "mebel" guruhidagi so'zlar olinadi. Omonimiya turlari (to'liq, qisman, homofon, homograf) va ularning mebel leksikasidagi ko'rinishlari batafsil yoritiladi. Maqola asosiy qismda omonimlarning tasnifini va misollarini keltiradi, muhokamada tillar orasidagi farq va o'xshashliklarni baholaydi, xulosada takliflar beradi.

Asosiy qism

1. Omonimiya tushunchasi va turlari

Omonimiya – bir xil talaffuz va yozuvga ega, ammo ma'no va kelib chiqishi jihatidan mutlaqo farq qiluvchi so'zlar o'rtasidagi munosabat [5]. Omonimlar quyidagi turlarga bo'linadi:

- **To'liq omonimlar**: Shakl va ma'no jihatidan to'liq farq qiluvchi so'zlar, masalan, inglizcha "bank" (daryo qirg'og'i va moliya muassasasi) [6].
- **Qisman omonimlar (homofonlar)**: Talaffuz bir xil, ammo yozuv farq qiluvchi so'zlar, masalan, inglizcha "sea" va "see" [7].
- **Homograflar**: Yozuv bir xil, ammo talaffuz farq qiluvchi so'zlar, masalan, o'zbekcha "chin" (haqiqiy va xitoylik) [8].
- **Grammatik omonimlar**: Turli grammatik shakllarda omonimik bo'luvchi so'zlar [9].

Mebel nomlari omonimiyasi tillarning polisemik rivojlanishi bilan bog'liq bo'lib, ko'pincha metafora va metonimiya orqali yuzaga keladi [10].

2. Ingliz tilidagi mebel nomlarining omonimik munosabatlari

Ingliz tilida mebel nomlari ko'pincha boshqa semantik maydonlardagi so'zlar bilan omonimik aloqada bo'ladi. Quyidagi jadvalda asosiy misollar keltirilgan:

Mebel nomi	**Omonimik ma'no**	**Izoh**
Table	Jadval (data table) yoki kechiktirish (to table a motion)	To'liq omonim; mebel ma'nosi lotincha "tabula"dan, jadval ma'nosi esa matematikadan [11].

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261, 2022-2.889, 2023-5.384, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-5, ISSUE-12

Mebel nomi	**Omonimik ma'no**	**Izoh**
Chair	Raislik qilish (to chair a meeting)	Grammatik omonim; mebel ma'nosi "o'tirish vositasi", boshqa ma'no esa lavozim bilan bog'liq [12].
Bed	Daryo oqimi (river bed) yoki gulzor (flower bed)	Polisemik omonim; mebel ma'nosi "uxlash joyi", boshqalar tabiat bilan bog'liq [13].
Chest	Ko'krak (body chest) yoki sandiq (chest of drawers)	To'liq omonim; mebel ma'nosi "sandiq", anatomik ma'no esa tananing qismi [14].
Cabinet	Hukumat kabinasi (government cabinet)	Omonim; mebel ma'nosi fransuzcha "cabinet"dan, siyosiy ma'no esa "kengash" [15].
Drawer	Chizuvchi (one who draws)	Qisman omonim; mebel qismi (tortma), boshqa ma'no esa rassomlik bilan bog'liq [16].

Bu omonimlar ingliz tilining boy qarz leksikasi hisobiga yuzaga kelgan bo'lib, ko'pincha kontekst orqali farqlanadi [17].

3. O'zbek tilidagi mebel nomlarining omonimik munosabatlari

O'zbek tilida mebel nomlari asosan qarz so'zlar bo'lib, omonimik aloqalari madaniy va tarixiy omillarga bog'liq. Quyidagi jadvalda misollar:

Mebel nomi	**Omonimik ma'no**	**Izoh**
Stol	Dasturxon (ovqat stol) yoki jadval	Polisemik omonim; mebel ma'nosi ruscha qarz, boshqa ma'no esa ovqatlanish madaniyati bilan bog'liq.
Kursi	Lavozim (kursiy – throne/position)	Homofon; mebel ma'nosi "o'tirish joyi", boshqa ma'no esa arabcha "kursiy"dan, hokimiyatni bildiradi.
Sandiq	Quti (box) yoki ko'krak (chest)	To'liq omonim; mebel ma'nosi "saqlash joyi", anatomik ma'no esa tananing qismi.
Sandal	Kichik stol (small table over pit) yoki poyabzal (footwear) yoki daraxt (sandalwood)	Polisemik omonim; mebel ma'nosi madaniy (charcoal pit), boshqalar forscha manbadan.
Tortma	Javon tortmasi (drawer) yoki chizish (to draw)	Grammatik omonim; mebel qismi va fe'l shakli.
Kigiz	Gilam (felt carpet) yoki material (felt)	Polisemik; mebel madaniyati (an'anaviy gilam) va umumiy material.

O'zbek tilida omonimlar ko'pincha arab-fors va ruscha ta'sirida shakllangan bo'lib, madaniy kontekstda farqlanadi [18].

4. Qiyosiy tahlil: O'xshashlik va farqlar

Ingliz va o'zbek tillarida omonimik munosabatlar qarz so'zlar hisobiga o'xshash: masalan, "cabinet" va "shkaf" (ruscha qarz) siyosiy ma'nolarda omonim . Farqlar madaniy jihatda: ingliz tilida

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261, 2022-2.889, 2023-5.384, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-5, ISSUE-12

abstrakt ma'nolar (table – postpone) ustun, o'zbek tilida esa moddiy madaniyat (sandal – tree/footwear). Omonimlar tarjima va lug'atlarda muammo tug'diradi.

Muhokama

Ingliz va o'zbek tillaridagi mebel nomlarining omonimik munosabatlari tillarning globalizatsiya va madaniy o'zaro ta'sirini ko'rsatadi. Ingliz tilida omonimlar ko'proq abstrakt va grammatik (chair – to chair), o'zbek tilida esa madaniy va polisemik (kursi – position). Bu farqlar tilning o'ziga xosligini saqlashda muammo tug'dirishi mumkin, ammo lug'atshunoslikda boyitadi. Tadqiqot natijalari ingliz-o'zbek tarjimalarda omonimlarni hisobga olishga yordam beradi.

Xulosa va takliflar

Xulosa qilib aytganda, ingliz va o'zbek tillaridagi mebel nomlarining omonimik munosabatlari tillar orasidagi o'xshashlik (qarz so'zlar) va farqlarni (madaniy yuklama) ko'rsatadi. Omonimlar leksik boylikni oshiradi, ammo kontekst talab qiladi. Takliflar: 1) O'zbek tilshunosligida mebel omonimlarini batafsil o'rganish; 2) Ingliz-o'zbek lug'atlarda omonimik ekvivalentlarni ko'rsatish; 3) Ta'lim darsliklarida omonimiya misollarini kengaytirish; 4) Raqamli lug'atlarda kontekstli izohlar qo'shish.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Jamolxonov H. Hozirgi o'zbek adabiy tili. Toshkent: O'qituvchi, 2005. – 180-200-betlar.
2. Rasulov R. O'zbek tili sistem leksikologiyasi asoslari. Toshkent: O'qituvchi, 1995. – 100-120-betlar.
3. HOMONYMS AND POLYSEMOUS WORDS IN UZBEK... International Conference on Culture and Heritage, 2023. – 1-5-betlar.
4. Lexico-semantic relationships in the names of household items. Philology Vestnik, Karaganda universiteti, 2022. – 83-90-betlar.
5. Umurkulov B. O'zbek tilidagi omonimlar tasnifi. GRN Journal, 2023. – 1753-1758-betlar.
6. HOMONYMS IN ENGLISH AND UZBEK LANGUAGES. Kelajak Bunyodkori, 2023. – 171-175-betlar.
7. Homonyms In The Uzbek And English Languages. JournalPPW, 2022. – 6555-6560-betlar.
8. Nurmonov A. O'zbek tilshunosligi tarixi. Toshkent: Fan, 2002. – 140-160-betlar.
9. Ermatov Sh. O'zbek tili leksikologiyasi. Toshkent: Sharq, 1998. – 70-90-betlar.
10. Aminov M., Madvaliyev A. O'zbek tilining izohli lug'ati. Toshkent: O'zbekiston milliy ensiklopediyasi, 2006. – 220-240-betlar.
11. Guerin H. An Uzbek Glossary. AWS, 2021. – 30-40-betlar.
12. Sobirova R. Analysis of household lexical units in English. Neliti, 2023. – 15-25-betlar.
13. Ziyotova S. O'zbek tilini dunyo miqyosida keng targ'ib qilish. Toshkent: ResearchGate, 2020. – 20-30-betlar.
14. Hojimatov N. Ingliz va o'zbek tillaridagi qo'shma so'zlar. Toshkent: O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti, 2019. – 50-70-betlar.
15. Madvaliyev A. O'zbek tilining sohada qo'llanilishi. Toshkent: IIAU, 2021. – 25-35-betlar.
16. Oriental Furnishings. Furniture Glossary. 2015. – 10-15-betlar.

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261, 2022-2.889, 2023-5.384, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

17. LingoHut. Ingliz tili darslari: Mebel. 2020. – Onlayn resurs.

18. TalkPal. What are the vocabulary differences for household items in Uzbek? 2022. – Onlayn resurs.

19. Kaikki.org. Uzbek word senses marked with other category "Furniture". 2021. – Onlayn resurs.

20. Scribd. Home Vocabulary A2 Uz Translated. 2020. – Onlayn resurs.

21. Jamolxonov H. Hozirgi o'zbek adabiy tili. Toshkent: O'qituvchi, 2005. – 200-220-betlar.

22. Rasulov R. O'zbek tili sistem leksikologiyasi asoslari. Toshkent: O'qituvchi, 1995. – 120-140-betlar.